

משנה, מה שקלים כסף 1

בְּאֶחָד בְּאֶדָר מְשַׁמְעִין עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכֶּלָּאִים. בְּחֻמְשָׁה אַ
עָשָׂר בּו קוֹרִין אֶת הַמְּזֻלָּה בְּכַרְכִּין, וּמִתְקַנִּין אֶת הַדֶּרֶכִּים
וְאֶת הָרְחוּבוֹת וְאֶת מִקְנְאוֹת הַמַּיִם, וְעוֹשִׂין כָּל צְרִכֵי הָרִבִּים,
וּמִצְטַנִּין אֶת הַקְּבָרוֹת, וְיוֹצֵאִין אֶף עַל הַכֶּלָּאִים.

בבלי, מנזיר, ז' ע"ב

"אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים
ככר כסף" וגו' "אמר ריש לקיש: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם
שעמיד הקן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו. והיינו
דתנן: בְּאֶחָד בְּאֶדָר מְשַׁמְעִין עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכֶּלָּאִים.

ר' עובדיה ספרינו, "בית אבות"

ובמחצית

השקל הורו על כוונת התאחדות זו. והנה המן הרשע
אשר שאל מאת המלך שיטבור לו היהודים בעשרת
אלפים כבר כסף, טען ישנו עם אחד מפורד ומפורד
וגו' והטיל וזהמנתו לומר שהאומה הזאת ראויה לאבוד
מפני הפרוד השליט ביניהם, וכי כולם מלאים קטנות
ומריבות ולכן רחוק אלו מאלו. אולם השי"ת הקדים
רפואה למכה זו במצות השקלים אשר הוא ממש
הוראת הפך כל זה בהיותו מורו לישראל על האחדות
ורבקות אלו עם אלו להיות כלם כאיש אחד חברים.
וזהו מאמר הצדקת אסתר למרדכי: לך בנוס את
כל היהודים, וחיה שעמדה להם להצילם ממחשבת
המן הרשע.

2

[מחצית זכאי ומחצית חייב] עוד טעם אחר
למחצית השקל, ע"פ מה שאמרו חז"ל בקדושין, לעולם
יראה אדם עצמו כאילו חציו זכאי וחציו חייב, עשה
מצוה אחת אישיו שהכריע עצמו לכף זכות, עבר
עבירה אחת אוי לו שהכריע עצמו לכף חובה, וזה
בלי ספק דרך בטוח, כי בחשבו חמיר בכל שעה ובכל
רגע היותו לחצאין, שקול בשוה בין הזכות והחובה,
ישתדל להוסיף זכות ולברוח מן העבירה.

[יחוס השקלים עם שקלי חמון] עלינו להבין איות
התייחסות עצמית יש למצות השקלים עם שקלי חמון
שאמר ר"ל, כי לא יספיק היותם אלו ואלו ממחבת
הכסף. ונאמר כי כבר הקרו קדמונינו ו"ל בטעם מצוה
זו של מחצית השקל, למה לא נצטוו להח' שקל
שלם, והקפיד השי"ת דוקא להח' מחציתו בין לרל
בין לעשיר, מחשבו המפרשים ו"ל אמרו כי לאשר
שלמות האומה הנבחרת תלוי בהתאחדם אלו עם אלו
כאמרו יחד שבטי ישראל, ובאשר דרשו חז"ל על

האספו ואנידה לכם הקבצו ושמעו וגו', לכן צריך
שיחשוב כל אחד מאישיהם שהוא מצד עצמו אינו
שלם רק בחברת ושחפת האחר. נמצא שכל אחד
מיחירי האומה הישראלית הוא כמו המחצית לעומת
חבירו, ושניהם בהצטרם יחד יעושים דבר אחד שלם.
וע"כ צוה השי"ת שכל אדם יתן מחצית השקל למען
יחשוב כי הוא לבדו לא יוכל להשלים את עצמו עד
שישלים אותו האחר.

• • • • •

ר' עובדיה ספרינו, "בית אבות"

(יב) כי תשא. ונתנו איש כופר נפשו, כי הכרת' המנין
כאישי האדם הוא מצד ההשתנות הקורה באישי מהויה
והפסד, וזה בסיבת חטאם, כאמרם² "אין מיחה בלא חטא",
ובכן כל מנין הוא מזכיר עון, לכן יאות שיתן כל אחד כופר
נפשו לכבוד האל יתברך, והוא רחום יכפר עון (תהלים עח
לח), כאמרו "לכפר על נפשותיהם" (להלן פסוק טו), ~~הוא~~
1 צורף. 2 שכת טו א.

ר' יהואז מאוסטרובה

מה עניין כלאים לכאן? אלא ידוע, שעניין מחצית השקל מרמז על האחדות, ומראה שקל
אחד לבדו הוא רק מחצית ורק כשמתאחדים הם נהי' חבר שלם. כשהשמינו על השקלים

היינו: על האחדות, השמיעו גם על הכלאים, לרמז: אף שהאחדות היא דבר גדול, בכל
ואת צריך להקפיד שלא יהיה כלאים, כי גם הזרעים, אף כי כולם יונקים בשווה מן אותה
האדמה המזייה את כולם, בכל זאת אסור להם להתערב מין בשאינו מינה, כן הוא הדבר
במדינת האחדות: באופן כללי צריך להיות אחדות, אך לעניין עבודת הבורא, כל אחד ואחד
צריך לעשות לפי שורש נשמתו, ולא לעשות רק מה שחברו עושה, אלא לתקן מה שעליו
לתקן. תולדות אדם, שקלים